

Vragen bij: Het Keynesiaanse model (1)

1. Waarom ontstaat er niet automatisch volledige bezetting binnen het Keynesiaanse model?

Omdat er automatisch inkomensevenwicht ontstaat en inkomensevenwicht is nog geen bestedingsevenwicht. Of anders gezegd: het inkomensevenwicht is een Nash-evenwicht het bestedingsevenwicht niet.

2. Waarom ontstaat er altijd automatisch inkomensevenwicht?

Er ontstaat automatisch inkomensevenwicht omdat in dat geval vraag en aanbod aan elkaar gelijk zijn. Als de vraag naar goederen hoger is dan het aanbod zullen de producenten meer gaan produceren (hiermee stijgt het inkomen), als de vraag naar goederen lager is dan het aanbod gaan de producenten minder produceren (hiermee daalt het inkomen). Uiteindelijk zullen de producenten dus aanbieden (is produceren) wat er gevraagd wordt. Als de producenten aanbieden wat er wordt gevraagd is het nationaal inkomen (= het nationaal product = het aanbod) gelijk aan de vraag (= de effectieve vraag). Dit nationaal inkomen noemen we het inkomensevenwicht.

3. Leg uit dat een verlaging van de rente door de monetaire autoriteiten een goede maatregel is in geval van onderbesteding.

Bij onderbesteding is het inkomensevenwicht te laag. Het inkomensevenwicht ligt lager dan het bestedingsevenwicht. Om het inkomensevenwicht te laten stijgen moeten de bestedingen stijgen. Immers de effectieve vraag bepaalt de hoogte van het inkomensevenwicht. Als de rente lager is worden de opportunity costs van investeren en consumeren lager. Beide bestedingscategorieën zullen dus stijgen.

4. Waarom ontstaat er inflatie bij overbesteding?

Bij overbesteding is de vraag groter dan de productiecapaciteit. Er wordt dus meer gevraagd dan er geproduceerd kan worden. Dit leidt tot een stijging van de prijzen.

5. Waarom is er bij bestedingsevenwicht geen conjuncturele werkloosheid?

Bij bestedingsevenwicht is de productiecapaciteit bereikt. Het is niet meer mogelijk de productie uit te breiden. De werkloosheid die er eventueel nog is kan niet worden opgelost door extra vraag naar producten uit te oefenen. Deze mensen zijn dus niet conjunctureel werkloos. We noemen deze mensen structureel werkloos.

6. Hoe kan door arbeidstijdverkorting de structurele werkloosheid worden verminderd?

Mensen zijn structureel werkloos als er een gebrek aan arbeidsplaatsen is. Dit betekent dat er te weinig kapitaal (machines e.d.) is. Het gevolg is dat wanneer het

bestedingsevenwicht is bereikt deze mensen nog steeds geen werk hebben. Door arbeidstijdverkorting daalt de gemiddelde arbeidsproductiviteit (immers een arbeider produceert minder). Dit betekent dat er meer mensen nodig zijn. Als het bestedingsevenwicht is bereikt hebben er dus meer mensen werk.

7. Hoe kan de overheid via begrotingsbeleid de conjuncturele werkloosheid verminderen?

De conjuncturele werkloosheid wordt minder als de bestedingen toenemen. De overheid heeft twee manieren om dat te doen. Ze kan haar uitgaven verhogen. Dit betekent dat de overheid zelf goederen vraagt. De overheid kan ook de belastingen verlagen. Door lagere belastingen zal de vraag van de consumenten toenemen.

8. Er wordt wel gezegd dat ons belastingstelsel anti-cyclisch werkt. Wat wordt daarmee bedoeld en waarom is dat zo?

Een anti-cyclische werking van het belastingstelsel treedt op als de conjunctuurbeweging afgeremd wordt. Dit betekent dat in een opgaande conjunctuur de bestedingen wat worden afgeremd en in een afnemende conjunctuur de bestedingen worden gestimuleerd. In een opgaande conjunctuur stijgt het nationaal inkomen. Daar ons belastingstelsel een progressief tarief kent neemt de belasting meer dan evenredig toe (mensen komen in een hoger tarief). Door deze hogere tarieven worden de bestedingen afgeremd. Als in een neergaande conjunctuur het inkomen daalt komen mensen in een lager tarief en worden de bestedingen gestimuleerd.

9. Waarom is de multiplier van de belastingen negatief?

Dit komt omdat een toename van de belasting zorgt voor een daling van het besteedbaar inkomen. Dit heeft tot gevolg dat er minder wordt besteed (= een daling van de effectieve vraag). Deze lagere bestedingen leiden tot een lager inkomen.

10. Waarom is de multiplier van de overheidsbestedingen absoluut gezien groter dan die van de belastingen?

Als de overheidsbestedingen toenemen heeft dat een direct effect op de bestedingen. Een toename van de overheidsuitgaven van 10 mld leidt tot een stijging van de bestedingen met 10 mld. Zoals we weten leidt dit tot een stijging van het inkomen met 10 mld waarna de bestedingen weer toenemen met een deel van dit bedrag etc.

Als de belastingen dalen heeft dat echter een indirect effect op de bestedingen. De bestedingen stijgen niet met hetzelfde bedrag als het bedrag waarmee de belastingen dalen.

Als de belastingen dalen met 10 mld. zal dat een positief effect hebben op de bestedingen met bijvoorbeeld 7 mld (dit is afhankelijk van de marginale consumptiequote). Dit betekent dat het inkomen dus niet met 10 mld maar met 7 mld stijgt. Vervolgens gaan dan weer de bestedingen omhoog etc.

Het punt is dus dat het bedrag waarmee de bestedingen in eerste instantie stijgen bij een stijging van de overheidsuitgaven groter is dan bij een daling van de belastingen.

11. Waarom stijgt het nationaal inkomen als je zowel de overheidsuitgaven als de belastingen laat stijgen?

Als de overheidsuitgaven toenemen zal het nationaal inkomen met een veelvoud daarvan toenemen (afhankelijk van de hoogte van de multiplier). Als de belastingen toenemen zal het inkomen met een veelvoud daarvan dalen (afhankelijk van de hoogte van de multiplier).

Aangezien we weten dat de multiplier van de overheidsuitgaven groter is (absoluut gezien) dan die van de belastingen, zal het inkomen dus sterker stijgen dan het daalt.

12. Waarom leidt een stijging van de overheidsuitgaven (ceteris paribus) tot een stijging van de rente?

Als de overheid haar uitgaven verhoogt zonder de belastingen te verhogen zal ze een groter tekort krijgen (of eventueel een kleiner overschot). Een groter tekort betekent dat er meer moet worden geleend (of wanneer er een kleiner overschot is minder gespaard). Lenen door de overheid gebeurt op de kapitaalmarkt. De overheid is op deze markt een grote partij. Meer lenen door haar betekent een merkbare grotere vraag naar krediet. Hierdoor zal de prijs van krediet (= de rente) stijgen.

13. Waarom gaat als de rente op de kapitaalmarkt omhoog gaat overal de rente omhoog?

Er zijn zeer veel verschillende rentepercentages. Als je geld leent bij een bank betaal je een andere rente dan de rente die je ontvangt over je spaartegoed. Als je geld leent voor dertig jaar betaal je een andere rente dan bij een lening die maar twee jaar meegaat. Hoe kunnen we dan toch over “de rente” spreken?

Dit kan omdat alle verschillende rentes aan elkaar gekoppeld zijn. Er heerst een soort evenwicht. Gaat de ene rente omhoog dan gaan de andere mee. Waarom?

Stel de rente over je spaargeld gaat plotseling omhoog terwijl de rente over geleend geld gelijk blijft. Dit blijft natuurlijk niet zonder gevolgen. Mensen gaan geld elders weghalen (leningen opzeggen) om geld op deze interessante spaarrekening te kunnen zetten. Maar dat betekent dat geld op andere plekken schaarser wordt. Op die andere plekken gaat dan de rente omhoog.

14. Waarom wordt door de stijgende rente het effect van extra overheidsuitgaven afgezwakt?

Als een toename van de overheidsuitgaven leidt tot een stijging van de rente zal dat waarschijnlijk een negatief effect hebben op de investeringen. Immers de opportunity costs van de investeringen stijgen. Dalende investeringen hebben een negatief effect op het nationaal inkomen.

Dit proces wordt “crowding out” genoemd.

15. Waarom leidt een toename van de overheidsuitgaven over het algemeen tot een verslechtering van de lopende rekening van de betalingsbalans?

Een verslechtering van de lopende rekening van de betalingsbalans betekent dat het saldo ($E - M$) kleiner wordt.

Als de overheidsuitgaven stijgen zal het nationaal inkomen stijgen. Door de stijging van het nationaal inkomen neemt de import toe. Aangezien de export bepaald wordt door het inkomen van de handelspartners van dit land zal de export niet veranderen (in de modellen is E daarom meestal autonoom).

Door de stijging van M wordt ($E - M$) kleiner.

16. Waarom zal bij een stijging van de overheidsuitgaven het tekort van de overheid ($O - B$) niet stijgen met het bedrag waarmee de overheidsuitgaven zijn gestegen?

Als O stijgt zal Y stijgen. Omdat Y stijgt, stijgt B . ($O - B$) stijgt dus met minder dan de stijging van O .

Dit noemt men het inverdieneffect van een overheidsbesteding.

17. Waarom kan de stijging van de wisselkoers van een land een negatief effect hebben op het nationaal inkomen van dat land?

Als de wisselkoers van een land stijgt zal over het algemeen de export van dat land afnemen en de import van dat land stijgen. Immers de goederen uit dat land worden duurder voor buitenlanders. De goederen van andere landen worden daarentegen goedkoper.

Zowel een dalende export als een stijgende import heeft een negatief effect op de bestedingen (= de effectieve vraag).

18. Waarom zal de export van een land kunnen dalen als dat land de import van goederen tegenhoudt?

Een land dat de import van goederen tegenhoudt zorgt voor een daling van de export van zijn handelspartner. Dit heeft tot gevolg dat het nationaal inkomen van de handelspartner daalt. Als het nationaal inkomen daalt zal de handelspartner minder gaan importeren. Dit betekent dat de export van het land dat de handelsbeperking instelde daalt.

19. Waarom wordt overbesteding in een open economie soms vanzelf afgezwakt?

Bij overbesteding ontstaat prijsstijging. Door deze prijsstijging verslechtert de concurrentiepositie. Hierdoor neemt de export af. Dit betekent dat de bestedingen dalen. De overbesteding wordt afgezwakt.

20. Waarom kan structurele werkloosheid niet worden opgelost door een toename van de bestedingen?

Structurele werkloosheid ontstaat door een gebrek aan arbeidsplaatsen. Een vergroting van de bestedingen biedt geen oplossing. Aan de extra vraag naar producten kan niet worden voldaan wegens gebrek aan kapitaal (machines e.d.). De extra vraag zal slechts leiden tot prijsstijging.